

Özlem TEZCEK
Doktora Öğrencisi
Marmara Üniversitesi Kalkınma İktisadı Bölümü

**1980 SONRASINDA TÜRKİYE’DE BİLGİ ÜRETİMİNİN KURUMSAL DEĞİŞİMİ:
TEPAV ÖRNEĞİ**

Bu çalışmada; Türkiye’de 1980 öncesi ve sonrasında, bilimsel bilgi üretimine ait kurumsal değişiminin temelinde yatan yapısal dinamikler ve bu dinamiklerin yeniden üretimine ait olan ve bilimsel bilgi üretimini de içeren toplumsal ilişkiler alanındaki dönüşüm incelenecektir.

Tarihsel süreç içinde kapitalist birikimin gereklilikleri doğrultusunda toplumsal ilişki biçimleri farklılaşmaktadır. Bu farklılaşma beraberinde bilimsel bilgi üretimine ait kurumların çehresinde de çarpıcı değişimler yaratmaktadır.

1980’lere kadar birikimin yapısal gereklilikleri dikkate alındığında, bu yapıların yeniden üretiminde bizzat devlet ve kamu sektörü önemli bir rol üstlenmiştir. İlksel kapitalist birikimin yaşandığı bu dönemde, birikimin yeniden üretimine ait toplumsal ilişki biçimlerinden biri de kamu üniversiteleri yoluyla üretilen bilimsel bilgi bütünü olmuştur.

1980 sonrasında devletin birikimin yeniden üretimine yönelik farklılaşan rolü ile birlikte, bilimsel bilgi üretiminin kamusal-akademik karakteri de çözülmeye başlamıştır. Farklı sermaye gruplarının doğrudan etkisine açık özel üniversitelerin açılması ve üniversite ile iş-dünyası arasında kurulan işbirlikleri bu çözümlenin somut örnekleridir.

Bu dönemde tarihsel-toplumsal olarak birikimin değişen yapısal dinamikleri kısaca şunlardır: Kapitalist birikim farklı bir boyuta ulaşmış, büyük-ölçekli yerli sermaye gruplarının gereklilikleri doğrultusunda uluslar arasılaştırmıştır. Belirtilen dönem “kapitalizmin gerçek boyunduruğu”nun yaşanmaya başladığı dönemdir. Bir önceki döneme göre görece büyüyen sermaye gruplarının arasındaki rekabet ve çatışma hızlanarak, sermayeler kristalize olmuştur. Bu yoğun rekabet ortamında geleceğe dönük olarak risk ve belirsizlik artmıştır.

Artan risk ve belirsizlik ortamında uzun vadeli amaçlarını gerçekleştirme çabasındaki farklı sermaye grupları, kısa vadede bu amaçlara en uygun somut, bilimsel projeyi seçme eğilimine girmiştir. Bu bağlamda bilimsel bilgi üretimi bir grup “yeni bilgi eliti” tarafından üç farklı toplumsal alanda üretilmeye, pazarlanmaya ve dolayısıyla oldukça pragmatik bir hal almaya başlamıştır. Bu üç alan: devlet kurumları (Hazine Müsteşarlığı, T.C. Merkez Bankası, v.b), sermaye ile doğrudan ilişkili araştırma kurumları (TEPAV, EAF, v.b.) ve sivil toplum kuruluşları (TESEV, İKV, TÜSEV, v.b.)’dır.

Bilimsel bilgi, sermaye grupları ve “yeni bilgi eliti” aracılığıyla artan şekilde alınıp satılır bir meta haline gelmiştir. Bu nedenle, rekabet ve pazarlama yeteneklerinin artışıyla uyumlu olarak bu “yeni bilgi eliti”, piyasalaşan bir ortamın (bilimsel bilgi pazarı) yeni girişimci kesimi haline gelmektedir.

Anahtar kelimeler: bilimsel bilgi, üretim, kurumlar

Kaynaklar:

- Arslan, A., (2004), “Turkish Business Elites, Turkish Economic Elites, Turkish Bourgeoisie, Business-Political Relations in Turkey”, Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi – www.isguc.org
- Bob, S., (2001), “Managing Mexico: Economists From Nationalism to Liberalism”, Princeton University Press/Princeton and Oxford.
- Bottomore, T.B., (1964), “Elites and Society”, A Pelican Book.

- Buci-Glucksmann, C. (1980). Gramsci and the State. London: Lawrence and Wishart.
- Camp, R.A., (2003), "Informal and Formal Networking Among Elite Mexican Capitalists and Politicians", *Comparative Sociology*, Volume 2, Issue 1.
- Camp, R.A., (2002), "Mexico's Mandarins – Crafting A Power Elite For the Twenty First Century", University of California Press.
- Case, W., (2003), "Interlocking Elites in Southeast Asia", *Comparative Sociology*, Volume 2, Issue 1.
- Chibber, V., (2002), "Bureaucratic Rationality and the Developmental State", *AJS*, Volume 107, number 4, p.951-89.
- Dogan, M., (2003) "Introduction: Diversity of Elite Configurations and Clusters of Power", *Comparative Sociology*, Volume 2, Issue 1.
- Domhoff, G. W., (1974), "State and Ruling Class In Corporate America", *Critical Sociology*, 25, 2/3.
- Ercan, F., (2003), "Neoliberal Orman Yasalarından Kapitalizmin Küresel Kurumsallaşma Sürecine Geçiş-1", *İ.U. İktisat Dergisi*, sayı: 435.
- Ercan, F., (2003), "Neoliberal Orman Yasalarından Kapitalizmin Küresel Kurumsallaşma Sürecine Geçiş: Hukuk-Toplum İlişkileri Çerçevesinde Türkiye’de Yapısal Reformlar –2, İ.U. İktisat Dergisi, sayı: 437.
- Ercan, F.,& Tuna, G., (2006a), "İç Burjuvazinin Gelişimi: 1960’lardan Günümüze Bakış", "İktisat, Siyaset, Devlet Üzerine Yazılar: Prof. Dr. Kemali Saybaşı’ya Armağan" içinde der. Burak Ülman, İsmet Akça, Bağlam Yayınları.
- Ercan, F., (2006b), "The Contradictory Continuity of the Turkish Capital Accumulation Process: A Critical Perspective on the Internationalization of the Turkish Economy", July 27th 2006, <http://fuatercan.wordpress.com/2006/07/27/the-contradictory-continuity-of-the-turkish-capital-accumulation-process-a-critical-perspective-on/>
- Ercan, F., & Oğuz, Ş., (forthcoming), (2005), "Rethinking Scale As A Class Relationship and Process: The Case of The Public Procurement Law in Turkey", *Political Geography*.
- Gramsci, A., (1967), "Aydınlar ve Toplum", Çan Yayınları.
- Graz, J., C., (2003), "How Powerful are Transnational Elite Clubs? The Social Myth of the World Economic Forum", *New Political Economy*, Vol.8, No: 3.
- Harris, J., (2003) "Communications: The Conflict For Power in Transnational Class Theory" , *Science and Society – Vol.67, No:3, s. 329-339*
- Laclau, E. (1977), "Politics and Ideology in Marxist Theory: Capitalism, Fascism, Populism", Verso
- Miliband, R., (1983), "State Power and Class Interests", *New Left Review*, 138: 57-68.
- Miliband, R., (1973), "Poulantzas and the Capitalist State", *New Left Review*, 82: 83-92.
- Miliband, R., (1970), "The Capitalist State: Reply to Poulantzas", *New Left Review*, 59: 53-60.
- Mills, W., (1974), "The Power Elites", Bilgi Press.
- Mosca, G., (1939), "The Ruling Class", McGraw-Hill Book Company, Inc.
- Pareto, V. (1968), "The Rise and Fall of the Elites", *An Application of Theoretical Sociology* Introduction by Hans L. Zetterberg , The Bedminister Press.
- Parry, G., (1977), "Political Elites", *Studies in Political Science*, London/George Allen&Unwin
- Poulantzas, N., (1969), "The Problem of the Capitalist State", *New Left Review*, 58: 67-78.
- Robinson, W.I.,& Harris J., (2000), "Towards A Ruling Class? : Globalization and The Transnational Capitalist Class", *Journal Science and Society*.
- Robinson, W.I., (2005) "A Global Perspective on Social Activism and Democracy in South Africa", in Richard Callard and Paul Graham (eds.), *IDASA Democracy Index*, Cape Town: IDASA.
- Rosser, A., (1999), "The Political Economy of Accounting Reform in Developing Countries: The Case of Indonesia", *Asia Reseach Center, Working Paper*, No:93.
- Scott, R., (2003), "Transformations in the British Economic Elite", *Comparative Sociology*, Volume 2, issue 1.

- Therborn, G., (1976), "Who Does The Ruling Class Do When It Rules? Some Reflections on Different Approaches to The Study of Power In Society", *Critical Sociology*, 25, 2/3.
- Weber, M., (1914), "The Economy and the Arena of Normative and De Facto Powers", In
- *Economy and Society*, edited by G. Roth and C. Wittich, Berkeley, University of California Press, 1968.